

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws a Swyddogaethau Awdurdodau Lleol) (Diwygio) (Cymru) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws a Swyddogaethau Awdurdodau Lleol) (Diwygio) (Cymru) 2020.

Mark Drakeford
Y Prif Weinidog

3 Rhagfyr 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 4) (Cymru) 2020 ("y prif Reoliadau") a hefyd yn gwneud diwygiadau technegol i Reoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Swyddogaethau Awdurdodau Lleol etc.) (Cymru) 2020 ("Rheoliadau Swyddogaethau Awdurdodau Lleol").

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn frys a amlinellir yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p. 22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron y Senedd a'i gymeradwyo ganddi. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i drafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir gweithredu mesurau iechyd y cyhoedd er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad a berir i iechyd pobl gan y coronafeirws. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod y cyfyngiadau a'r gofynion sydd wedi'u nodi yn y Rheoliadau hyn yn angenrheidiol ac yn gymesur fel ymateb iechyd y cyhoedd i'r bygythiad presennol a achosir gan y coronafeirws.

Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol

Er bod y diwygiadau sydd yn y Rheoliadau hyn yn parhau'n berthnasol o dan y prif Reoliadau a Rheoliadau Swyddogaethau Awdurdodau Lleol i hawliau unigolion o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a Siarter Hawliau Sylfaenol Ewrop, mae'r Llywodraeth o'r farn bod modd eu cyfiawnhau er mwyn atal lledaenu clefydau heintus a/neu bod hawl i wneud yr ymyriad ar y sail ei fod yn ceisio cyflawni nod dilys, sef diogelu iechyd y cyhoedd. Mae'r Llywodraeth o'r farn hefyd eu bod yn gymesur.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Mae Deddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 ("Deddf 1984"), a'r rheoliadau a wneir o dan y Ddeddf honno, yn darparu fframwaith deddfwriaethol ar gyfer diogelu iechyd yng Nghymru a Lloegr. Gwneir y Rheoliadau drwy arfer y pwerau yn adrannau 45B, 45C(1) a (3)(c), 45F(2) a 45P(2) o Ddeddf 1984.

Mae'r rheoliadau a wneir o dan adrannau 45B a 45C o Ddeddf 1984 yn ddarostyngedig i weithdrefn wahanol yn y Senedd. Fodd bynnag, yn unol ag adran 40 o Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019, mae'r rheoliadau hyn yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol 'gwnaed' fel yr amlinellir yn adrannau 45Q a 45R o Ddeddf 1984.

Mae Memoranda Esboniadol y prif Reoliadau a Rheoliadau Swyddogaethau Awdurdodau Lleol yn darparu rhagor o wybodaeth am y pwerau hyn.

4. Diben y deddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Mae'r Rheoliadau hyn yn gwneud diwygiadau i'r prif Reoliadau a Rheoliadau Swyddogaethau Awdurdodau Lleol fel y nodir isod.

Diwygiadau i'r prif Reoliadau

Gosododd Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 4) (Cymru) 2020 gyfyngiadau a gofynion ar sail Cymru gyfan yn dilyn y "cyfnod atal byr" yng Nghymru rhwng 23 Hydref ac 8 Tachwedd.

Mae'r Rheoliadau hyn yn gwneud diwygiadau i'r Rheoliadau hynny er mwyn:

- ei gwneud yn ofynnol i fariau, caffis, ffreuturau, bwytaï a thafarndai fod ar gau i gwsmeriaid rhwng 6.00 p.m. a 6.00 a.m.;
- atal unrhyw alcohol rhag cael ei werthu i'w yfed, neu rhag cael ei yfed, mewn bariau, caffis, ffreuturau, bwytaï a thafarndai;
- ei gwneud yn ofynnol i fangreoedd dan do mewn lleoliadau adloniant ac atyniadau i ymwelwyr gau;
- gwahardd pobl rhag teithio i Gymru o ardaloedd sy'n ddarostyngedig i'r lefelau uchaf o gyfyngiadau yn Lloegr a'r Alban, a Gogledd Iwerddon hefyd, neu allan o Gymru i'r ardaloedd hynny.

Mae'r Gell Cyngor Technegol wedi nodi bod tystiolaeth wyddonol ac arsylwadol gynyddol bod cysylltiad rhwng lleoliadau lletygarwch a throsglwyddiad y clefyd. Mae pryder hefyd am yr effaith y mae cymdeithasu'n fwy cyffredinol yn ei chael ar ledaeniad y feirws, gyda mynd allan i leoliadau lletygarwch yn aml yn sbarduno ymddygiad peryglus (ac yn aml anghyfreithlon) arall fel cwrdd ag eraill yng nghartrefi pobl cyn ac ar ôl mynd allan, peidio â gwisgo gorchuddion wyneb (gan gynnwys ar drafnidiaeth gyhoeddus) a pheidio â dilyn arferion cadw pellter cymdeithasol. Bydd yn ofynnol i dafarndai, bariau, bwytaï a chaffis gau erbyn 6 p.m. ac ni fydd hawl ganddynt weini alcohol. Ar ôl 6 p.m., dim ond gwasanaeth tecawê y byddant yn gallu ei ddarparu.

Bwriad y cwmpas cyfyngedig i agor yw peidio ag annog cymdeithasu, ond un fantais yw ei fod yn rhoi cyfle i bobl gwrdd ag eraill i liniaru'r effaith andwyol ar iechyd meddwl a all godi o unigrwydd ac ynysigrwydd. Mae hyn yn debygol o fod yn arbennig o bwysig i bobl nad ydynt yn rhan o aelwyd estynedig na fyddai fel arall, oherwydd y cyfyngiadau ehangach, yn gallu cwrdd dan do ag unrhyw un arall.

Mae'r sector lletygarwch eisoes wedi cyflwyno mesurau lliniaru i leihau'r risg o ledaenu coronafeirws yn eu mangre yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru. Mae'r rhain yn cynnwys gofynion i gwsmeriaid archebu, cael eu gweini a bwyta eu bwyd a'u diod pan fyddant yn eistedd yn unig (nid mewn unrhyw far yn y fangre). Bydd y gofynion hyn yn parhau.

Ni fydd gwestai a llety teithio arall yn gallu gweini bwyd i gwsmeriaid nad ydynt yn breswylwyr ar ôl 6 p.m. na gweini alcohol. Fodd bynnag, bydd modd gweini bwyd i breswylwyr yn y manau bwyta tan 10 p.m. Bydd gwasanaeth ystafell yn dal i fod ar gael a gall y gwasanaeth hwnnw gynnwys alcohol, ond bydd yn dod i ben am 10 p.m. yn unol â'r cyfyngiadau ehangach ar allwerthu alcohol.

Nid yw'r Rheoliadau hyn yn diwygio'r cyfyngiad presennol sy'n ei gwneud yn ofynnol i fangreoedd â thrwydded allwerthu ar gyfer alcohol roi'r gorau i werthu alcohol erbyn 10 p.m.

Yn yr un modd â phob gweithgaredd dan do, mae risg uwch o drosglwyddo mewn lleoliadau adloniant fel sinemâu, neuaddau bingo, alïau bowlio, canolfannau ac ardaloedd chwarae dan do, casinos, canolfannau sglefrio, arcedau diddanu a chanolfannau gemau i oedolion, theatrau a neuaddau cyngerdd. Y rheswm am hyn yw'r potensial i nifer mawr o bobl fod yn agos at ei gilydd, yn aml am gyfnodau hir o amser. Yn ogystal, mae arwynebau a rennir yn aml yn peri risgiau.

Yn sgil y risgiau uwch hyn, o 6 p.m. ddydd Gwener 4 Rhagfyr, bydd yn ofynnol i atyniadau i ymwelwyr a lleoliadau adloniant dan do gau.

Caiff atyniadau awyr agored aros ar agor. Pan fo gan leoliad elfennau dan do ac awyr agored, rhaid atal mynediad i'r ardaloedd dan do yn y lleoliad hwnnw.

Caiff y prif Reoliadau eu diwygio hefyd i wahardd personau sy'n byw yng Nghymru rhag gadael Cymru a mynd i ardal dan gyfyngiadau yn y Deyrnas Unedig¹, a phersonau sy'n byw mewn ardal dan gyfyngiadau yn y Deyrnas Unedig rhag dod i Gymru heb esgus rhesymol. Y rheswm am hyn yw risgiau a gyflwynir gan bobl sy'n symud rhwng ardaloedd lle mae nifer yr achosion o'r haint yn uchel, gyda mwy o debygolrwydd o risgiau yn sgil ei drosglwyddo. Caniateir teithio o fewn Cymru o hyd, ond nid yw'n cael ei annog.

Yn ogystal, mae'r Rheoliadau hyn hefyd yn gwneud mân ddiwygiadau, diwygiadau canlyniadol neu ddiwygiadau technegol, gan gynnwys dirymu darpariaethau diangen – er enghraifft, roedd y darpariaethau yn rheoliad 18A yn ymwneud â phersonau a oedd wedi cyrraedd Cymru o Ddenmarc yn gymwys rhwng 7 Tachwedd a 21 Tachwedd yn unig. Mae'r Rheoliadau hefyd yn diwygio darpariaethau gorfodi amrywiol (gan gynnwys er enghraifft, egluro na chaiff pŵer swyddog gorfodi i fynd i mewn i annedd breifat ond ei arfer gan gwnstabl yr heddlu) a darparu ei bod yn drosedd methu, heb esgus rhesymol, â chymryd mesurau a bennir mewn hysbysiad gwella mangre a gyflwynir o dan Atodlen 3 i'r prif Reoliadau.

Diwygiadau i'r Rheoliadau Swyddogaethau Awdurdodau Lleol

Gwnaed Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Swyddogaethau Awdurdodau Lleol etc.) (Cymru) 2020 ar 17 Medi 2020 a daethant i rym y diwrnod canlynol². Maent yn cynnwys 'darpariaeth fachlud', fel y bydd y Rheoliadau hynny yn dod i ben ar ddiwedd 8 Ionawr 2021. Bydd y prif Reoliadau y mae'r Rheoliadau hynny'n ymwneud â hwy yn dod i ben ar ddiwedd 19 Chwefror 2021. Y diwygiad cyntaf a wneir yn y Rheoliadau hyn, felly, yw cysoni'r dyddiadau dod i ben rhwng y ddwy set o Reoliadau, fel bod y ddwy set yn dod i ben ar ddiwedd 19 Chwefror 2021.

¹ Ardal Haen 3 yn Lloegr yw hon (gweler Rhan 2 o Atodlen 4 i Reoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Pob Haen) (Lloegr) 2020 (O.S. 2020/1374), ac ardal Lefel 3 neu 4 yn yr Alban (gweler Atodlen 6 i Reoliadau Diogelu Iechyd (Coronafeirws) (Cyfyngiadau a Gofynion) (Lefelau Lleol) (Yr Alban) 2020 (O.S yr Alban 2020/344 fel y'i diwygiwyd) neu yng Ngoledd Iwerddon

² Gan diddymu Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Swyddogaethau Awdurdodau Lleol etc.) (Cymru) 2020 a wnaed yn flaenorol

Mae Rheoliad 6 o'r Rheoliadau Swyddogaethau Awdurdodau Lleol yn rhoi pŵer i awdurdodau lleol gyflwyno cyfarwyddydau ("cyfarwyddydau digwyddiadau") sy'n ei gwneud yn ofynnol i ddigwyddiad ddod i ben neu beidio â chael ei gynnal, neu osod cyfyngiadau neu ofynion mewn perthynas â chynnal y digwyddiad. Ni allant ond wneud hyn os bodlonir amodau penodol ac ar ôl ystyried a fydd pobl yn ymgynnull yn anghyfreithlon yn y digwyddiad. Gwneir dau fân ddiwygiad i'r rheoliad hwn –

- diwygio rheoliad 6(2) sydd ar hyn o bryd yn cynnwys croesgyfeiriad at reoliadau 14 a 14A o Reoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) 2020 a ddylai fod yn gyfeiriad at reoliad 6 o'r prif Reoliadau. (Ystyrir bod rheoliadau 14 a 14A o Reoliadau Rhif 2 wedi'u haildeddfu gydag addasiadau yn rheoliad 6 o Reoliadau Rhif 4). Mae adran 35 o Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 yn ei gwneud yn ofynnol darllen cyfeiriad at ddarpariaeth sydd wedi'i dirymu sydd wedi cael ei haildeddfu fel pe bai'n cynnwys cyfeiriad at y ddarpariaeth sydd wedi'i haildeddfu. Fodd bynnag, drwy ddiweddarau'r croesgyfeiriad hwn drwy ddiwygio, bydd yn ei gwneud yn haws i'r darllenydd ddeall sut mae'r ddeddfwriaeth yn gweithio.
- ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol, wrth benderfynu pa un ai i roi cyfarwyddyd digwyddiad, roi sylw hefyd i a oes mwy na 15 o bobl (os yw'r digwyddiad o dan do) neu 30 o bobl yn bresennol (os yw'r digwyddiad yn yr awyr agored).

Mae rheoliad 46 o'r prif Reoliadau yn caniatáu i awdurdodau lleol ddwyn erlyniadau o dan y Rheoliadau hynny eu hunain, ond ni ddarperir ar gyfer hyn ar hyn o bryd o dan y Rheoliadau Swyddogaethau Awdurdodau Lleol. Gwneir diwygiad, felly, i reoliad 20 i ddarparu ar gyfer hyn, er mwyn sicrhau cysondeb o ran pwerau erlyn awdurdodau lleol.

5. Ymgynghori

O ystyried y bygythiad difrifol ac uniongyrchol sy'n codi o'r coronafeirws a'r angen am ymateb iechyd cyhoeddus brys, nid oes ymgynghoriad cyhoeddus wedi'i gynnal mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn.

Wrth benderfynu a oedd angen y cyfyngiadau a'r gofynion a nodir yn y Rheoliadau hyn, a phennu manylion y cyfyngiadau a'r gofynion hynny, rwyf i, ynghyd â Gweinidogion a swyddogion eraill Llywodraeth Cymru, wedi cynnal trafodaethau gyda sectorau a rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys arweinwyr llywodraeth leol a busnesau ac undebau llafur yng Nghymru ac rydym yn parhau i wneud hynny. Yn fy natganiad i'r Aelodau ar 1 Rhagfyr, cyhoeddais fwriad Llywodraeth Cymru i gyflwyno'r newidiadau a gyflawnir yn y Rheoliadau hyn, sydd wedi'u hadrodd yn eang ers hynny.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol

Nid oes asesiad effaith rheoleiddiol wedi'i gynnal mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd bod angen eu rhoi ar waith ar frys i fynd i'r afael â'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

Mae crynodeb o asesiad effaith integredig wedi'i lunio a bydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan LLYW.cymru: <https://llyw.cymru/asesiadau-o-effaith-coronafeirws>.